

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КУЛЬТУРІ ЯК ПРЕДМЕТ СТУДЕНТСЬКОГО НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті розглядаються питання студентської наукової творчості, в рамках традиційної студентської науково-практичної конференції “Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі”, аналізуються результати наукових досліджень згідно чотирьох логічних принципів розгляду: якості, кількості, відношення і модальності. Наголошується, що ядро сучасної гуманістичної університетсько-педагогічної освіти традиційно складають етика та естетика.

Ключові слова: етико-естетична традиція, українська культура, наукова робота студентів, вища школа, професійні компетенції.

Періоди суспільної нестабільності завжди позначені підміною моральних цінностей, їх нівелюванням, пріоритетом прагматичних, матеріальних питань, втратою традиційних, історично вивірених етичних та естетичних орієнтирів. Нинішній час не є виключенням. Примітивні цінності масової культури, поверхові освіта і виховання, криза важливих суспільних інституцій розхитують, в тому числі, і традиційні духовні надбання української культури.

Педагогічні проблеми виховання естетичної культури є закономірним відтворенням протиріч між вимогами суспільства, його віковою культурою й реальним станом культурного рівня молоді, між ідеалом естетично-культурної людини та ідеалом прагматично підготовленого молодого фахівця. Сучасна епоха утвердила дух меркантилізму та підприємництва і всі сили та обдарування людства приносяться їм в жертву. Свого часу Шиллер писав: “Користь стала великим ідолом часу, якому повинні служити всі сили й поклонятися всі таланти. На цих грубих терезах духовні заслуги мистецтва не мають ваги, і позбавлене заохочення, воно зникає з гамірного ринку століття” [1].

Сучасні виклики вищої освіти вимагають від молодого фахівця професійності, компетенцій та сповідування цінностей громадянського суспільства. Саме гармонійне поєднання цих складових дозволяє зробити вищу освіту ефективною і сучасною. У формуванні системи цінностей особливе значення належить етико-естетичній науці і мистецтву. Нинішнє реформування вищої школи, спрямоване на поглиблене вивчення професійних спеціальних знань, передбачає скорочення дисциплін гуманітарного характеру. Це є не завжди виправданим, особливо коли мова йде про підготовку педагога, на якого покладається важливе суспільне завдання не лише навчити дитину певним знанням, але й формувати цілісну особистість, здатну до діяльного творчого життя.

Вузька професіональна спеціалізація навчання має переважно короткострокові переваги і може бути виправдана, скоріше, у галузі професійно-технічного навчання. Натомість університетсько-педагогічна освіта повинна спрямовуватись на гуманістичне навчання і виховання у студента універсальних гуманістичних знань та цінностей спрямованих на творчий пошук та володіння філософсько-науковими методологічними та комунікативними компетенціями.

Ядро сучасної гуманістичної університетсько-педагогічної освіти традиційно складають етика та естетика. Природа етики та естетики як теорій добра і прекрасного – основ людської сутності – робить їх, так би мовити, міждисциплінарним центром університетської освіти і обґрунтовує необхідність їх вивчення серед обов’язкових нормативних дисциплін навчального плану. Адже специфіка формування етичної та естетичної культури полягає в системному, цілеспрямованому

характері та невідривності від інших навчально-виховних процесів. Саме етична компетентність учителя репрезентує головні регуляції його дій, що закріплюються у звичках, традиціях, принципах життя і професійній діяльності. Не менш важливими є вимоги до формування високої чуттєвої культури майбутнього педагога, який має діяти за законами гармонії і краси – духовного ядра естетичного виховання.

Під час викладання нормативних курсів “Етика” та “Естетика” студентам НПУ імені М. П. Драгоманова було помічено, що проблематика цих дисциплін дуже цікавить сучасних студентів. Питання краси, мистецтва, моралі, особистої свободи та товариськості стали предметом активного обговорення на практичних заняттях. Органічно почали формуватися студентські науково-творчі групи згідно обраних тематик дослідження. Результати цих пошуків починаючи з 2009 року оприлюднювались на студентських науково-практичних конференціях. Поступово у 2013 році ця науково-пошукова робота вилілась у велику загальноуніверситетську, а згодом міжуніверситетську науково-практичну конференцію “Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі”. Міждисциплінарний характер навчальних дисциплін “Етика” та “Естетика” дає підставу говорити про їх особливу роль у гармонійному поєднанні професійної підготовки майбутніх спеціалістів та їх науково-пошукової роботи. Адже естетичні та етичні аспекти мають місце в усіх видах життєдіяльності людини. А кожен, науковий пошук у полі естетичного та морального є невід’ємною складовою навчання та освіти фахівця будь-якого профілю. Тільки високоморальний молодий спеціаліст з високою естетичною та моральною культурою здатен креативно реалізувати свій професійний потенціал у подальшому вихованні та навчанні дітей, перетворювати світ за законами добра і краси.

Науковий пошук у проблематиці “Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі” дозволяє органічно реалізовувати всі сутнісні пізнавально-практичні можливості студента, розкриваючи, за висловом Канта, три здатності душі: здатність пізнання, почуття задоволення чи незадоволення, здатність бажання [2]. Науковий пошук в етико-естетичній проблематиці найбільш яскраво демонструє реалізацію єдності трьох сутнісних сил людини: розуму, почуття, волі. І саме естетична складова виступає в ньому як об’єднуюча ланка між теоретичним і практичним знанням. Яскраві, креативні, часом проблематичні дослідження наших студентів вітчизняної культури одночасно формують відповідні векторні пріоритети в їх подальшій самостійній професійній діяльності.

Аналізуючи студентські роботи згідно чотирьох логічних принципів розгляду: якості, кількості, відношенню і модальності, слід наголосити саме на зростаючій науковій глибині студентських доповідей, (Етичні погляди Станіслава Оріховського-Роксолана, Морально-етичні аспекти поліамурності, Естетика та культура людини в цифровому світі, Переваги та ризики штучного інтелекту з точки зору технічної естетики в умовах глобалізації суспільних явищ, Система естетичного виховання в духовному житті України: традиції і сучасність), розширенні спектра зацікавленості в означеній проблематиці (Етика та естетика в українському традиційному дискурсі: інтердисциплінарність та її значення в українській педагогіці, Проблема біженців в Україні (етичний аспект), Формування психічної стійкості дитини засобами ізотерапії в умовах сім’ї, Арт-терапія в корекційній педагогіці, Роль хореографії у морально-естетичному вихованні дітей з особливостями психофізичного розвитку, активних спробах порівняльного аналізу питань етико-естетичної традиції у вітчизняній культурі з іншими європейськими та світовими явищами (Футуризм в контексті української культури, Соціально-апробативна теорія моралі Е. Дюркгейма та Л. Леві-Брюля, Проблема самопізнання як ключ до пошуків щастя (за Джоном Павелом), Олів’є Мессіан: звичайна людина з незвичайними поглядами, Проблема суперечності етичного й естетичного у вченні дзен-буддизму, Релігійно-політичні засади етики ненасильства М. Ганді) [3].

Стосовно другого логічного принципу щодо кількості, то щорічна науково-практична конференція “Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі” вже вп’яте має успіх не тільки серед студентів різних напрямів підготовки нашого університету, але й отримала розголос і підтримку інших українських педагогічних та мистецьких вишів. Цього року у конференції взяли участь молоді

науковці з Київського університету імені Бориса Грінченка, Донбаського державного педагогічного університету (м. Слов'янськ), Національної музичної академії імені П. І. Чайковського.

Третій аспект розгляду стосовно відношення цікаво інтерпретується у вступному слові учасників конференції студентів факультету філософської освіти Кондратович Алли, Попко Анастасії, Сидорчук Юлії: “Молоді автори намагались не просто висловити зацікавленість у поставленій проблематиці, але й розвинути проблематику, що має наукові перспективи свого розвитку. Враховуючи загальну філософську основу етики та естетики, не можна стверджувати, що було знайдено остаточні відповіді на поставлені питання, але запропоновані студентами рішення безперечно актуалізуються в сучасних суспільно-демократичних процесах” [4].

Четвертий аспект модальності як внутрішньої здатності до саморозвитку, самореалізації, при аналізі студентських досліджень, презентованих на конференції, вкотре переконують, що тільки власні інтелектуальні зусилля студентів, пропущені крізь емоційний фільтр, детерміновані моральними установками, не лише призводять до результативних наукових відкриттів, але й органічно і тонко формують цілісну розумну і професійно перспективну особистість. Самі молоді дослідники зізнаються: “Етична та естетична складова педагогічної освіти, становлення педагога завжди відбувалось у творчих майстернях, наукових та навчальних колективах під керівництвом досвідчених викладачів і вчених. У той же час кожен студент виступає суб'єктом навчального процесу, що формує свій естетичний смак та утверджує моральне. Наукове дослідження, де студент сам творчо реалізує отримані знання та навички є важливим досягненням і результатом його морального та естетичного зростання” [5].

Під час конференції студенти виявили досить сформовані навички обґрунтування власної наукової думки, полемізувати з опонентами, включатися в активний науковий дискурс для пошуку наукової істини.

Етико-естетична освіта педагога – складний та багаторівневий процес. Це і теоретичне вивчення культурологічних, філософських дисциплін, зокрема, етики та естетики, засвоєння естетичних та етичних аспектів предметів фахової підготовки, естетичні моменти власне педагогічної майстерності, специфіка формування моральної культури особистості на всіх рівнях її соціалізації тощо.

Для студентської молоді вкрай актуальними є питання моралі, класичного та сучасного мистецтва, соціокультурних процесів та змін, переосмислення інтелектуальної спадщини вітчизняних та світових філософів, педагогів, митців, громадсько-культурних діячів. Дружня, творча атмосфера конференції надає змогу висловити власне бачення обраних аспектів наукових тем, обмінятися думками зі своїми колегами та вчителями.

Процес становлення студента в якості науковця відбувається у творчій співпраці з науковим керівником. Деякі студенти вперше мають можливість здобути досвід науково-пошукової діяльності, інші закріплюють вже здобуті навички, готуючись до одного з основних етапів навчання – захисту кваліфікаційних робіт.

Використана література:

1. Шиллер Ф. Листи про естетичне виховання людини // Шиллер Ф. Естетика. – Київ : Мистецтво, 1974. – С. 116-117.
2. Кант И. Критика способности суждения / И. Кант. – Москва, 1980. – С. 175.
3. Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі // Тези III Студентської науково-практичної конференції. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 68 с.
4. Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі // Тези Студентської науково-практичної конференції. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2014. – С. 6.

Abstract

The article considers the student's academic work, students in the traditional scientific conference “Ethical and aesthetic tradition in native culture”, analyzes the research results consideration four logical principles: quality, quantity,

relation and modality. It is noted that the core of modern humanistic university pedagogical education traditionally consists ethics and aesthetics.

Keywords: *ethical and aesthetic tradition, Ukrainian culture, scientific work of students, high school, professional competence.*

УДК 378.147: 512.8

Антошків М. С., Требенко О. О.

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ В НАВЧАННІ ВИЩОЇ АЛГЕБРИ НА БАЗІ ВІДКРИТОГО ОНЛАЙН-КУРСУ

У роботі висвітлено можливості використання відкритих онлайн-курсів для організації самостійної роботи в навчанні вищої алгебри. Наведено перші результати експериментального дослідження та проведеного серед студентів-учасників експерименту анкетування.

Ключові слова: *відкритий онлайн-курс, самостійна робота студентів, навчання вищої алгебри.*

У наш час вимоги до знань і вмінь фахівців змінюються дуже швидко. Щоб постійно вдосконалювати свою професійну майстерність, крокувати в ногу з часом, бути спроможним опановувати нові засоби навчання і втілювати в життя нестандартні сучасні ідеї, представник будь-якої професії, а тим більше вчитель, повинен бути здатним до самонавчання і саморозвитку. Для формування даної компетентності обов'язковим є такий вид навчальної діяльності як самостійна робота. Тому не випадково, що сучасні педагогічні технології приділяють посилену увагу організації самостійної роботи студентів (СРС).

Говорячи про самостійне вивчення математичних дисциплін, слід відмітити, що алгебраїчні курси включають досить багато абстрактного матеріалу і складних доведень, тож щоб розібрати новий матеріал самостійно, потрібне неабияке розумове напруження. Тому питання ефективної організації СРС в навчанні вищої алгебри варте особливої уваги.

Особливої актуальності проблема пошуку шляхів підвищення ефективності СРС набула із введенням в дію нового Закону України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 [1], відповідно до якого обсяг аудиторного навантаження студента зменшується, а значення СРС зростає.

Мала розробленість питання ефективної організації СРС є зрозумілою для України, адже подібна проблема є відносно новою для вітчизняної вищої освіти. Характерною особливістю пострадянського освітнього простору була посилена увага саме до аудиторного навчання. Натомість, в програмах західних ВНЗ частка СРС давно складає близько половини кредитної міри навчальної дисципліни; водночас, відсутні постійні опіка та контроль з боку професорсько-викладацького складу, студенти повинні самостійно планувати свій час і програму навчання, маючи змогу лише інколи звертатися до консультантів та тьюторів. Завдяки тривалому досвіду подібної взаємодії західними фахівцями знайдено вже досить багато шляхів розв'язання проблеми організації СРС.

Так, наприклад, за кордоном одним із популярних способів вдалої організації самостійного навчання є масові відкриті онлайн-курси – МООС, які за майже 5 років свого існування внесли суттєві корективи до традиційних методик викладання в багатьох країнах. Все більше викладачів по всьому світу переходять на так зване "змішане навчання", коли частина навчального навантаження виноситься на повністю самостійне опрацювання в МООС: як власні, так і розроблені іншими ВНЗ. На їхню думку, такий підхід сприяє глибшому засвоєнню навчального матеріалу та скеровує процес СРС. Однак, чи матиме ефективність подібна форма роботи в Україні, питання – відкрите й актуальне. Зазначимо, що комплексно це питання вітчизняними науковцями ще не розглядалось. І хоч останнім часом з'являється багато публікацій, присвячених засобам організації дистанційного